

Ed.

78. Frumvarp til laga

[73. mál]

um breyting á lögum nr. 30 12. maí 1970, um Húsnæðismálastofnun ríkisins.

Flm.: Helgi F. Seljan, Ragnar Arnalds.

1. gr.

Við 3. gr. laganna bætist:

Húsnæðismálastofnun ríkisins skal starfrækja útibú frá stofnuninni á Vestfjörðum, Norðurlandi (tvö) og Austurlandi.

Útibúin skulu veita alla sömu þjónustu og stofnunin sjálf veitir, hvað snertir upplýsingar, teikningar og fyrirgreiðslu hvers konar.

Þau taka við umsóknum hvert af sínu svæði, yfirfara þær og afgreiða í samráði við yfirstjórn stofnunarinnar. Þau skulu einnig annast þá þætti, er lúta að byggingu verkamannabústaða og leigubúða sveitarfélaga á sínu starfssvæði, svo og aðra þá þætti félagslegra framkvæmda, er til greina koma, enda hljóti þeir samþykki yfirstjórnar stofnunarinnar.

Útibúin skulu hafa nána samvinnu við skipulagsskrifstofur landshlutanna, er þeim verður komið á. Afgreiðsla og útborgun lána skal fara fram í samvinnu við útibú Landsbankans á hverju svæði eða útibú annars ríkisbanka, og skulu banka-útibúin ganga frá öllum skilmálum og veðtryggingum.

Húsnæðismálastofnun ríkisins sér útibúunum fyrir nægilegu fé til afgreiðslu umsókna hverju sinni með tilliti til heildarútlána stofnunarinnar.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Frv. þetta var flutt bæði á 94. og 96. löggjafarþingi, en varð ekki útrætt, kom ekki úr nefnd, enda umsagnaraðili sá, sem helst var til leitað, stjórn Húsnæðismálastofnunar ríkisins, heldur sein til svara. Einnig var flm. tjáð að umrædd útibú væru nú mjög í athugun hjá viðkomandi stofnun og ráðuneyti og svo mun enn vera. Hins vegar sjást engin merki framkvæmda í þessa átt og því óhjákvæmilegt að halda máli þessu vakandi inni á Alþingi.

Frv. er flutt af brýnni nauðsyn, sem rakin var í greinargerð og hér fylgir með lítt breytt.

Svokölluð staðarvalsnefnd hefur nú nýlokið störfum og skilað álitinu til ríkisstjórnar. Þar er um að ræða hvort tveggja tillögur um heildarflutning ákveðinna stofnana svo og deilda og útibúamyndun viðs vegar um landsbyggðina. Um þetta álit eiga áreiðanlega eftir að verða iniklar umræður og þar mun að vonum sitt sýnast hverjum.

Meginhugsunin að haki álitinu, forsendan sem á er byggt, er sú nauðsyn að dreifa stofnunum og þjónustu þeirra sem víðast úti um land.

Tillögurnar eru það róttækar og víðtækar í senn að langan tíma tekur að koma þeim í framkvæmd, þó mestu ráði þar stefna og vilji stjórnvalda. Það ætti að vera ljóst hverjum landsmanni, að íbúar landsbyggðarinnar sætta sig ekki lengur við það að búa við lakari þjónustu en íbúar þéttbýlisins, hvað þá þjónustuleysi.

Sú krafa verður æ háværi og almennari úti á landsbyggðinni, að hvers konar þjónusta á vegum hins opinbera verði stóraukin, hún færð frá Reykjavík út í hérauðin sem allra mest. Íbúarnir úti á landi una því eðlilega illa að þurfa að sækja flest stórt sem smátt til höfuðborgarinnar, oftast með ærnum kostnaði. Hinir ýmsu þjónustubættir eru um margt ólíkir, sumir eru þess eðlis, að erfitt er að koma þjónustunni hvarvetna við, þó að þörf sé brýn og þjónustan eigi fullan rétt á sér.

Að þeim ber að stefna engu að síður, þó að róðurinn kunni að vera þungur.

Ýmsir þættir opinberrar þjónustu eru hins vegar þess eðlis, að fátt mælir því í gegn, að þeir séu sem víðast ræktir.

Er í þessu frv. að einum þeirra vikið.

Við flm. teljum að á ýmsum sviðum sé ekki eftir neinu að bíða með aðgerðir og við höfum staðnæmst við húsnæðismálin af tveim meginástæðum.

Í fyrsta lagi eru húsnæðismálin meir í brennidepli á landsbyggðinni en nokkru sinni. Þar er nú meira byggt og af meiri fjölbreytni en áður.

Auk hinna almennu húsbýgginga einstaklinga eru verkamannabústaðir, leiguíbúðir á vegum sveitarfélaga og byggingar á vegum almennra byggingarfélaga.

Þessi gróska og hin öra uppbygging í kjölfar aukinnar atvinnu kallar blátt áfram á betri þjónustu, þjónustu, sem veitt er heima í landshlutunum.

Hún fæst ekki nema með einhverju því fyrirkomulagi, sem ráð er fyrir gert í frv.

Þetta atriði beint úr greinargerð frv. í fyrra þarfnast e. t. v. nokkurrar endurskoðunar í ljósi vissrar hættu á stöðnun á þessu sviði með tilliti til þeirra erfiðleika, sem nú virðast í lánakerfi húsnæðismála almennt og harðast og fyrst bitna á landsbyggðinni. En tímabundnir erfiðleikar, sem sumpart stafa af stefnu stjórnvalda, eiga hér ekki að vera hemill á engu að síður.

Í öðru lagi hefur þess orðið átakanlega vart, hve erfitt er um vik, einkum einstökum húsbýggjendum, að þurfa allt hingað að sækja, og af því hafa sprottið margs konar erfiðleikar, mikil mistök, sem oft hafa reynst hlutaðeigandi mjög dýr.

Ríkisvaldinu ber tvímælalaust skylda til að létta þeim álögum og kostnaðarauka af landsbyggðarfólki sem framast er kostur, og hér er inn á einn þátt þeirrar skyldu komið.

Útibú frá Húsnæðismálastofnun ríkisins var t. d. ein höfuðkrafta húsnæðismálaráðstefnu á Austurlandi vorið 1973, og þaðan kom í fyrra krafa um samþykkt frv. þessa. Frá öllum þeim landsfjórðungum, sem frv. þetta snertir, hafa komið fram eindregnar kröfur í sömu átt.

Um fyrirkomulag og starfssvið þessara útibúa má lengi deila, þ. e. hvert á að vera vald þeirra og hvað á að vera í höndum yfirstjórnar Húsnæðismálastofnunarinnar.

Hér er lagt til, að vald og ákvarðanatækt verði sem mest í höndum útibúanna sjálfra, þó að samráð við yfirstjórn sé sjálfsgagt og samþykki hennar þurfi til að koma, ef nýir þættir bætast í útlánakerfið.

Um yfirstjórn hvers útibús fyrir sig er engu slegið föstu, heldur yrði það að ákveðast af yfirstjórn stofnunarinnar og viðkomandi ráðherra og yrðu um það sett nánari ákvæði t. d. í reglugerð.

Að útibúin eru aðeins 4 frv., stafar einfaldlega af því, að hæpið er að fara lengra í upphafi en að hafa útibú í þeim landshlutum, sem lengst eru frá höfuðborgarsvæðinu.

Miðað við kjördæmi og aðstæður allar er réttast, að útibúin séu tvö á Norðurlandi.

Það hlýtur að verða ein brýnasta framkvæmd í þjónustu við landsbyggðaríbúa, að sem fullkomnastar skipulagsskrifstofur risi í landshlutunum. Náin samvinna verður að vera milli þeirra og þessara útibúa, jafnvel sameiginleg starfsemi að nokkru.

Í núgildandi lögum er kveðið svo á, að veðlánakerfið skuli starfrækt undir stjórn húsnæðismálastjórnar og veðdeildar Landsbanka Íslands.

Varðandi afgreiðslu lánanna er því lagt til, að útibú Landsbankans eða útibú annars ríkisbanka sjái um þann þátt mála undir yfirstjórn veðdeildar Landsbankans í Reykjavík.

Eðlilegast hlýtur að teljast, að útibú Húsnæðismálastofnunarinnar skuli verða á sama stað og viðkomandi bankaútibú, og ætti það að fyrirbyggja togstreitu um staðarval

Ráð er fyrir því gert, að Húsnæðismálastofnunin sjái útibúunum fyrir fé til afgreiðslu lána með tilliti til heildarútlána, og þá átt við það, að heildarfjárförf og heildarlánsupphæð fyrir landið allt verði skoðuð af yfirstjórn og ákvörðun hennar

verði útibúin að lúta. En auðvitað verður að ætla yfirstjórninni það eitt, að hún skipti lánsfénu á hverjum tíma af fullkomnu réttlæti.

Sumir hafa bennt á þann möguleika, að hvert útibú hefði lágmarkskvóta af heildarfé því, sem til ráðstöfunar væri á hverjum tíma. Slíkt er ókleift, svo miklar sveiflur sem eru í húsbýggingum í hinum einstöku landshlutum.

Hér verður þörfin fyrst og fremst að skera úr um fjármögnun alla.

Að öðru leyti þarfnast frv. þetta ekki skýringa.